

Jankovics József

KEMÉNY JÁNOS VERSEI ÉS A HALÁLÁVAL KAPCSOLATOS ALKALMI KÖLTEMÉNYEK

I. A költő Kemény János

Az önéletrő erdélyi fejedelem Kemény János verselési készségéről, esetleges verskéziratainak fennmaradásáról ez idáig csupán egy, a címében neki tulajdonított művel, nótajelzéssel, és kései utalással rendelkezünk.¹

E gyér adatok ismeretében is feltételezhető volt, hogy léteznie kellett olyan, vagy tőle származó, vagy az ő nevében írt versnek vagy verseknek, amelyek a XVII. század második felében és később már következetesen az ő nevéhez kötődtek. Petrőczy Kata Szidónia „Kemény János erdélyi fejedelem nótájára” szerezte egyik versét, s az 1736-os datálású levélben ránk hagyományozódott *Rebellis-éneke a Péro-lázadásról* is a „Kemény Nótájára” applikálódott.

A családi hagyomány is emlékezetben tartott a tragikus sorsú fejedelemnek tulajdonított verssorokat, amelyek már népdallá popularizálódva idézik fel Kemény és társai sorsát.

A legmeggondolkodtatóbb érv Kemény János verselése mellett azonban Benkő József tudósítása volt, mely szerint az ő birtokában a XVIII. sz. vége felé még volt olyan kézirat, amelyek egyike: „Kemény János éneke, melyben siránkozik keserves rabságán. Némely elől bocsátott fontos mondások után maga az ének így kezdődött:

Sok színben változik,
Mikor hizelkedik
Világ az embernek stb.”

Sajnos, a Benkő tulajdonában fennmaradt kézirat – eredeti-e vagy másolat, nem tudjuk – a nagyenyedi kollégium 1849-es tűzvészekor megsemmisült. S vele a napjainkig egyetlen kézzelfogható bizonyíték Kemény János versírói tevékenységéről.

A Csáky-levéltár anyagából legújabbban előkerült két vers azonban, noha nem autográf kéziratban maradt fenn, minden kétséget kizáróan igazolja Benkő állítását s egyben Kemény versszerző képességét.² Ugyanakkor azt is, hogy az erdélyi fejedelem költeményei milyen mélyen gyökereznek a magyar költészeti hagyományokba. Frazeológiájuk, utalás- és képrendszerük arról győző meg, hogy Kemény kiválóan ismerte és alkalmazta az elődök ekkor már-már tradicionális megoldásait.

Vizsgáljuk meg, milyen érvek szólnak Kemény szerzősége mellett!

A *Rab Kemény János éneke* címet viselő vers maga tudósít a versszerzés körülményeiről is, köztük arról, hogy a fejedelem a verset maga szerezte „Kaloda néuó Sido Várban Bakczesarai néuó varos felet ualo köszikla tetejen”, keserves rabságában. – Ezek lehetnek azok a bizonyos „elől bocsátott fontos mondások”, amelyekre Benkő József hivatkozott, s a vers első sora egy szótag hiányával megegyezik azzal a verskezdettel, amelyről Benkő azt állította, hogy Keményé. A vers datálása – In Anno 1658 Mensis Xbris – is egybevág a *Gilead Balsamuma* előljáró beszédének dátumával és a benne foglaltakkal: „Költ ez kis munka először anno 1657-ben ősszel és ki is küldetvén,

¹ Kemény János verseinek kérdését vizsgálja VARGA Imre a Régi Magyar Költők Tára XVII. századi sorozatának 9. kötetében, a 705–708. oldalakon. Kemény versei említésének eredeti leelőjeit l. ott.

² Jelzete: Országos Levéltár, Csáky család lt., P 72, 73. cs. Fasc. 153.

Moldvában elveszett több írással együtt: mostan pedig újabban végeztetett el 1658. mensis decembris Krim országában tatár chám lakóhelye, Bakcsesszarai városa felett lévő kősziklákön építetett, a' mint névvel úgy valósággal is Kaloda nevű Sido várban.”³ A vers kéziratának hátlapján az egykorú feljegyzés is valóban őt tartja a szerzőnek: „1658. Kemény János eneke rabságában.”

A másik vers születésének körülményeiről magából a szövegből szerezhetünk információkat. 1657 nyarán már kész volt, ugyanis egyik funkciója éppen az lehetett, hogy tudósítsa Lónyai Annát leendő férje sorsáról.

Kemény János verselésének természetét nem lehet abszolút érvénnyel jellemezni két költeménye alapján, az azonban megállapítható, hogy a Balassi-strofát biztos kézzel, nagy gyakorlatra vallóan alkalmazza. A szerelmesvers sorainak szótagszáma meglehetősen ingadozó; 10, 11, 12, 13, 14 sőt 16 szótagú sorok egyaránt előfordulnak a versben, ahol a 14-es és 12-es sorok dominálnak. Az *aaaa* rímképletet is megbontja egy-egy váratlan, ügyetlen megoldásnak tűnő *aaxa*. Nehéz eldönteni, hogy az egyhangúságot feloldó, meghökkentő hatás kiváltása miatt tesz így, vagy egyszerűen csak nincs türelme a szabályok pontos betartására. Ugyanígy van a költői képek és kifejező eszközök esetében, amikor ilyen sorok csúsznak ki tolla alól: „Jobb ideig ertem innod s-imadkoznod”, vagy „Lathassunk bennünket eghő szerelmünknek / Puhan vetet ágyán, vigan vetet ágyán.”

Ami a versek struktúráját illeti, arról már több jó mondható el. A LONIAI ANNA – KEMENI IANOS nevet rejtő akrosztichon ugyan meghatározza a vers terjedelmét, de ügyes szerkesztői leleménnyel úgy tagolja a verset, hogy amíg a nő nevének betűi tartanak, addig az ő nevében szól, elmondván aggodalmát kedvese sorsát illetően, majd pedig saját nevében mintegy felvilágosítja Annát sorsa alakulásáról, fogságbeli helyzetéről, s biztosítja az otthon várakozó kedvest állhatatos hűségéről. A szerkesztői tehetséget bizonyítja, hogy zökkenő nélküli az átmenet a két rész között, s ezt ugyanannak a szerencse-képnek a variálásával éri el, amivel a verset indította.

A képeket, metaforákat szemügyre véve azt állapíthatjuk meg, hogy Kemény János jól ismerte a magyar líra hagyományait. Nemcsak a Balassi-strofa biztos kezű alkalmazása, a Rimay versét emlékeztetünkbe idéző kezdősor, vagy a szerencse-motívum használatát egészen a *Ferendum et sperandum*-ig bezárólag megidéző asszociációink jelezhetik ezt, hanem a Bornemisza Váczi Menyhárt soraira utaló kép. Ha az eredeti strofát nem ismernénk, nem is érthetnénk meg Kemény sorának jelentését:

Istenem! ha rab vagy, mi haszna eltemnek,
Ha mind arany kapu fámis, csak ugian özved lek,
Nagy keserűségben erted ez világban élek,
Holtig valo iai fejemnek, iot sem reménlek.

Bornemisza Váczi Menyhártnál:

Arranj kapü faia legen assonjallatnak
Es nagj tornia legjen arranias taarhazanak
Jaj en velem ösue giasrúhaia lessen
Mint segin niomorúltnak.⁴

A rabének egyes képei pedig mintha a *Sebes agynak késő sisak* olvasmányélményének távoli visszhangjai lennének.

Nótajelzése pedig a Balassi–Rimay istenes énekei között olvasható vers, Farkas János műve ismeretét jelzi számunkra.⁵

³ Kemény János és Bethlen Miklós művei, Bp., 1980. 330. (Sajtó alá rendezte V. WINDISCH Éva.)

⁴ RMKT, XVII. sz. 1. kötet, 299. (Sajtó alá rendezte: BISZTRAY Gyula, KLANICZAY Tibor, NAGY Lajos és STOLL Béla.)

⁵ Vö. RMKT, XVII. sz. 8. kötet, 406–407. (Sajtó alá rendezte KOMLOVSZKI Tibor és STOLL Béla.)

Ezúttal csak az alábbi két vers került elő abból a feltehetőleg több Kemény János-költeményt is tartalmazó küldeményből, mely 1658 végén, 59 elején indult útjára a Krímből Erdélyország felé. Remélhetőleg még több verses műve is felbukkan az idők folyamán, megerősítvén azt az eddig kel-
lően nem bizonyíthatott állítást, miszerint a prózáiról s a zsoltafordító Kemény János mellett szá-
mon kell tartanunk a versszerzőt is. Ehhez a reményhez az itt közreadott két szerzeménye feltétle-
nül kellő alapot szolgáltat . . .

II. Kemény János halálával kapcsolatos alkalmi költemények

A Kemény János verseit az utókor számára megőrző levéltári egység tartalmazza azt a füzetet is, amelyre későbbi kézzel a *Deploratio Annae Lonyay etc.* címet írták a benne foglalt első vers alap-
ján. Az énekeskönyv tulajdonképpen a Kemény János halála alkalmából írt halotti búcsúztatók
gyűjteménye, amit még megtoldtak Wesselényi Borbála halotti búcsúztatójával. A 12 lapnyi kiselakú
füzetben a címoldal verzója, valamint az 1a–1b és a 9b oldalak üresek. A 2a–3b oldalakon foglal
helyet a *Deploratio Annae Lonyai*, a 4a–6b-n a *Valedictio Illustrissimi Joannis Kemeny ad uxorem
charissimam Annam Lonyai*, a 7a–9a oldalakon a *Deploratio Transylvaniae ergo duos principes,
Rakoczi et Joannem Kemeny*, s végül a 10a–12a-ra írták be a *Valedictio Barbarae Wesseljenii a'
charissima matre Anna Lonyai c. halotti búcsúztatót.*

A füzet összeállítója vagy a versek szerzőjére, illetve szerzőire vonatkozó adatot sem a szöve-
gekben, sem a szöveggörnyezetben nem sikerült fellelni. Felmerülhet a kérdés, hogy az első vers
utolsó szakaszában szereplő „Írám ezt Médgyes varában / Keserues nagy ohajtasban” sorokat meny-
nyiben vonatkoztathatjuk magára Lónyai Annára. Vagy az aranyosmeggyesi udvarában szolgáló egy-
háziak körében kell keresnünk a szerzőt? A kérdés azért is izgalmas, mert esetleges megválaszolásá-
val újabb adalékokat szolgáltathat a Kemény János halálának és temetésének tisztázatlan körülmé-
nyeit is pontosabban feltárni kívánó kutatás számára.

A történetírók (Bethlen János, Krausz, Cserei) úgy tudják, hogy a nagyszöllősi csata után Ke-
mény János holttestét nem ismerték fel, illetve a fejétől elválasztott törzset egy tömegsírban helyez-
ték nyugovóra. Lónyai Anna egy – Kemény Katához írt – levele szerint az ütközet után két héttel
sem tudta, mi történt férje holttestével. Ezt látszik igazolni mind a *Deploratio . . .*, mind a *Vale-
dictio . . .* ahol a „Hidegh testet se nezhessem”, illetve a „Tudom, halalomat szomoruan hallot-
tad, / Annal keseruessebb, hogy testem sem lattad”, de még inkább a „Vegső szüksegemben nem te-
löl takarom, / Hanem el temete egy szomoru halom” kitételek, s egyáltalán, maga a búcsúztató meg-
léte, arra engednek következtetni, hogy a temetési szertartást, ahol a búcsúztatók elhangzottak, a
halott nélkül tartották meg. Így megkérdőjelezhető az a családi legenda, mely szerint a Bethlen
család keresdi kastélyának falába beépített XVII. századból való Kemény-címeres, felirat nélküli sír-
kő fedte volna Kemény János holttestét.⁶

Valószínűleg ugyancsak Lónyai Anna körében kell keresnünk a II. Rákóczi Györgyöt és Kemény
Jánost egyszerre elsirató vers szerzőjét is. Szerzetetésének legfeljebb megközelítő idejét határozhat-
juk meg, viszonylagos pontossággal. Kemény halála után – 1662. január 23. – hívei az év folyamán
többször is próbálták felvenni a kapcsolatot Lipóttal. Valószínűleg az ő 1662 májusi hangulatukat
fejezi ki és örökíti meg a vers, mikor is Szatmárban tartották gyűlésüket. (Ezért nem akar tudomást
venni arról, hogy I. Apafi Mihályt már 1661 szeptemberében fejedelmül választotta az erdélyi or-
szággyűlés.) Az utolsó versszakban említett folyóvíz melletti bújosdás is Szatmár vára köré lokalizál-
hatja a vers keletkezését. De ezt a datálást és helymeghatározást támaszthatja alá az is, ha időrendi
elvet tételezünk fel a füzet összeállításában. A gyűjtemény utolsó darabja – mint már esett róla szó
– Wesselényi Borbála halotti búcsúztatója. Lónyai Anna temetési meghívóleveléből értesülünk, hogy
Wesselényi Istvánnal kötött első házasságából származó lánya, Borbála – akit Kemény János első
házasságából született fiának, Simonnak szántak feleségül –, 1662. július 7-én hunyt el, Szatmár

⁶A kérdéshez ld.: RÓNAY Elemér, *Kemény János fejedelem halála és nyugóhelye*. Erdélyi Iro-
dalmi Szemle, 1929, 49–61., illetve Új Magyar Múzeum, 1853. 228.

városában, s a temetés Aranyosmeggyesen lesz.⁷ Kemény János halálának dátuma és ez az adat elég pontosan behatárolja a vers keletkezésének időpontját, kijelöli terminus ante- és post quem-jét. A legvalószínűbbnek tűnik a május–június hónap, s a szerzőt valahol Kemény alsóbb rendű literátus hívei között kell keresnünk, aki a fejedelem megmaradt hadából ez idő tájt Szatmár vára körül a Szamos mentén táborozott-bújdosott. Ebbe a „Szatmár vára körül” tágabb helymeghatározásba természetesen a Lónyay-birtok Meggyes (Aranyosmeggyes) is beleértendő, Szatmár várához való közelsége okán.

Rab Kemény János éneke.

Melljet maga szerzet keserues rabsagaban, Kaloda néuő Sido várban Bakczesarai néuő varos felet ualo köszikla tetejen, Ad Nótam Járulok az Urhoz, mennyei.attjamhoz mostanj szüksegemben etc.

- (11.)* 1. Sok színben uáltozik, mikor hízlekedik uilagh az embereknek,
Hazud s mindent íger, joban hibas es gíér, nem al ígeretinek,
Czalarđ és uáltozo, hamis jutalmazo erdemes szemeljeknek.
- (10) 2. Oly mérges és fogós, nezeseben rauasz, hogy mindent vágh, kit láthat,
5. Szabadsagban elöť, gonozt s. Isten félöť mikoron megh ragathat,
Uigan élő nagy dust, rongios szégény koldust sarban edgiűtt tapodhat.
- (5) 3. Némellyet kiczinyröl uiszen szegeny rendröl uri nagy meltosagra,
Ki terjet értekkel, jeles hirel néuel emelj állapotra,
De azért sok munkát told s. fold rea, s javat fordittya uégre bura.
- 10 (8.) 4. Allapatot ronto, s baratsagot bonto irigy fiai uadnak,
Uigságh helyet sirast, aldásért nagy romlast kik giakorta forralnak,
Jokat tépnek, vagnak, szép hirtöl megh foztnak, pajtsarsai Momusnak.
- (6) 5. Irigy mint vipéra, ki annyát halakra ragia, hogy ő elhessen,
Irigis másokat, nallanal jóbbakat rágh már igen mergessen,
15 Arulkodo s fondor, hazudozo s lator, hogy mást törben ejtessen.
- (7) 6. Jeles férfiaknak, meltosagosoknak elmejeket megh rontya,
Régi hü szolgaknak, erdemes fiaknak hiteleket el bontya,
Hízlekedő szokkal, álnok czalardsaggal buban s karban boréttya.
- (9) 7. Nekemis irigim, gonosz viperaim nem kevesen voltak,
20 Kikkel uagy jot töttem, uagy nekik nem vettem, többet azok artották,
Elömentsegemet bánuán eletemet, ellenem fondorkodtak.

⁷Lónyai Anna levele Csáky Istvánhoz, 1663. január 12. Jelzete: OL, Csáky cs. lt., P 71, 123. cs. „... Ez keserues példák az en hazamatis üressé nem hadtak, hollot mideön az Néhaj Tekintetes Méltóságos Geörömonostorj Keménj Janos szerelmes vram Erdélj Fejedelem szomoru, de dicziretes es emlekezetes halálan keserugenem, es abbol pihenést sem vehetnék, az en gjakrabban szomorusa-gokkal böueölkedő mostan peniglen el feleithetetlen keserüséggel teljes hazamnak egik ekességét, szerelmes Leanjomat, Tekintetes Nagyságos Vesselényi Barbaratjs az Vr Isten az eő titkos itéletibeöl az el mult 1662. esztendőbélj szent Jakab Hauának 7. napian ejel egy s. két ora közzeöt keues napokig tarto, de sulios betegségi utan, eletének szép viragiaban, 14. esztendejeben, Zattymar Varasában ez Világbol k' szolita ...”

*A sorok előtt zárójelbe tett verszak sorszámok, melyek a kéziratn megtalálhatóak, az EMENI-JANOS akrosztichont adják, azonban a versszakokat így átrendezve a vers szerkezetbe felbomlik. Most visszafelé olvasva kapjuk az értelmes akrosztichont.

- (2.) 8. Ezek nagy sokakat, 's megh hatalmasokat uezstemre köszörölték,
Törüenytelenségre 's erő szak tételre csak nem erőuel uítotték,
Igaz hűségemért, sok faratsagimért uezstemre igiekeztek.
- 25 (3.) 9. Megh üressítették 's keduetlenítették erdemlet böczöllettel,
Uálot el rontották, árniékat mutatták ket színö érkölczökböl,
Czak azon voltanak, hogy megh foszthassanak tisztemtöl s. életemtöl.
- (4.) 10. Edes nemzetemnek 's jo fejedelmemnek en öromöst szolgaltam,
Eröm erkekeuel, sok törödesimmell mellétek faradoztám,
Halal 's uezzedelem, sok kar es feilem közöt sokszor forgottam.
- 30 (5.) 11. Kegietlen irigim 's. gonosz akaróim az jot bennem giülöltek,
De az nagy émberek 's. meltosagos rendék észekben nem véhettek
Mert hízelkedessel 's álnok mesterseggel azokat el hitettek.
12. Kar, hogy az nagy rendék, 's ókos fejedelmek ez modot nem kövétik,
Hogy edgy fel peresnek, ellenkező felnek törüénj nem tetethetik,
Mind ket fele reszről, uadlotol 's. mentötöl szemben nem kerdeztek.
- 35 13. Illik mindeneknek, de fejedelmeknek ezt jo! megh gondolniok,
Erdemes szolgálakat 's jo haza fiaikat nem kel megh utalniok,
Irigy fondorokat s. udvar hazugokat el kel tauoztatniok.
- 40 14. Ostor, ronto 's uezstö, rut pestis es himlö uduarokban az irigy,
Erdemetlent uer, ront, titkon 's. nyiluan uert ont, tisztességh ölö mirigy,
Magánák tecző gaz, jot giülöl 's rágalmaz, titkos uádlo, hámis igy.
15. Szolgáltam hazámnak, 's jo szível uramnak, mind othon s. mind hadákban,
De irigim miat, sok czel-czápo miat, volt ölly jutalmazásban,
Hogy sokszor lelkemet, buual tölt eltemet hordoztam csak markomban.
- 45 16. Uramért 's hazamért, edes nemzetemért lantzot, usat uiseltem,
Elmémben busulast, testemben kinlodast nem keuesset sénuedtem,
Hazamtól nagy mézsze, poganiok kézeben ertek magam ejtettem.
- 50 17. Ezeknek halaja, ha nem lesz ualaha szerelmes nemzetimtöl,
El uezsem az aldast es megh boldogulást mennjégben Istenemtöl,
Jo emlekezetem hirdettetik nekem sok uitéz nemzetektöl.

In Anno 1658 Mensis Xbris.

Egymás szeretőknek hü siralma

1. Laptahoz haszonlo vilagh kereksege,
Aristotelesnek áll ezen elmeie,
Söt más bolczeknekis ezt teszi beszede,
Gördül szerenczeie, ne bizzal ö benne.

5 2. Oh, szerenczetlen vilagnak fia!
Oh, nemzetünknek meg romlot agay,
Magyar orszagnak pusztá megyei,
Edes hazánknek vitez hü magyarai.

- 10 3. Neszter vize leön hohera tatár s- az kozaksagh
Nemzetünknek lön rabsaga tatári poganyagh,
Gyalazaty, halálais. Jai, szegeny magiarsagh,
Vallyon s-el hova vitetet illy szep majorsagh.
- 15 4. Ighen varom vala napiat, keseredet szivem czellyat,
Napnak, *Holdnak* szolgalyat szerenczes oraiat,
Nincz hazamban, mert nem latom, fel keresem hat,
Isten leszen uti tarsom, mutat igaz utatt.
- 20 5. Arva fejem gyamolito tellyes remenseghe,
Erted ejjel nappal szivem melly heaban epede,
Csak tudhatnam, en aranyam, rab vagyé, vesztélé,
Meg iöne valamint meghis lelkem czendessege.
6. Istenem! ha rab vagy, mi haszna eltemnek,
Ha mind arany kapu-fámis, csak ugian eözved lek,
Nagy keserüsegben erted ez vilagban élek,
Holtig valo iai fejemnek, iot sem remének.
- 25 7. Atta volna Isten letemet ne ernem,
Ne engedet volna kenieretis ennem,
Ez atkozot földön giamoltalan elnem,
Illy keserüsegben vilagra születnem.
- 30 8. Nem tudom, ha merjemé azt meghis gondolni,
Tatar mia vesztél volna, mert im, kezdek halni,
Mondgiák aztis, rabia volról Krimben tatár hamnak,
Igy ha bumban nem halokis, mindenkoron sirni.
- 35 9. Ninczen már ketseghem, szivem, rabsagodban,
Csak en azt tudhatnam, miczoda fogsagban,
Mire van szükseged ez nyomorult sorsban,
Könyithete valaki illyen nyavalyadban.
- 40 10. Aldom Istenemet, eletben megh tarczon,
Hamar idön raytad, szivem, köniörülljön,
Erted iomat, sem eszemet, penzemet sem szanom,
Magamatis neked adom, csak Isten ki hozzon.
11. Kerekhez hasonlob méghis az szerencze,
Csalatik feleteb, ki bizik eö benne,
Nincz az laptanakis oldalt allo helye,
Vilagon embernek forgo szerenczeje.
- 45 12. En az szerenczenek alaia vetetven,
Minden tagiainnak feje meszsze leven,
Atta volna Isten, fejem elő esven
Temethetek volna, ráb ne volnek elven.

5 fia 14 holnad

- 50 13. Most illy gyalazatban s-nagy keserűségben
Rabiais nem volnek senkinek ez földön,
Utolso sem volnek magyar nemzetemben,
Vilagban sem elnek holtigh eözvedségben.
- 55 14. En az kozakoktól ámbár vesztem volna,
Vagy edes hazámert szaszor vesztem volna,
Penzem s-maradecom bár el marát volna,
Tsak el hagiót kinczem ne keserget volna.
- 60 15. Nem illik, azt mondgiak, szokot epekedni,
Job, kiről nem tehecz, bekevel szenvedni,
De en azt kivanom masra magiarazni,
Mondomis, ne epedgi, iob nekem meg halni.
16. Ide vendegsegben rabokat nem hoznak,
Minketis, meg vallom, szaniaran tartanak,
De ki mint uranak ha meg sanczolhatnak,
Nem felö, halaltol mind meg szabadulnak.
- 65 17. Isten legyen adig gyamolod, en kenczem,
Miglen az uramnak tetsik igeretem,
Penzül igit sanczom hamnak elegh leszen,
Maga eböl felel, s-mondgia, elegh leszen.
- 70 18. Ambár esztendeig Krimben ráb legiekis,
Sanczol, en el hittem, adig töb magiaris,
Enhödik haragia talam az hamnakis,
El szabadit bennünk pénzünk s-Istenünkis.
- 75 19. Nincz hat, kis aszonykam, miért ighen agodnod,
Vegsö nyavalyadra azal okot adnod,
Illy ighen czak ezért nem melto buszolnod,
Job ideig ertem innod s-imadkoznod.
- 80 20. Olly alhatatosnak tárcz igeretemet,
Melly ighen kivanod erted eletemet,
Keduelli, nem ketlem, Isten szerelmünket,
Latnunkis meg kenczem örömmünket.
21. Szent Mihály havának versem hatod napian,
Krimből adatatvan, tanüllyon vigabban,
Lathassunk bennünket eghö szerelmünknek
Puhan vetet ágyán, vigan vetet ágyán.

Deploratio Principissae Annae Lonyai

- 5 1. Oh, aruaknak szent Istene,
Tekincz kegiessen igiemre,
Lassad, mellj nagy eözvegysagre
Jutek 's. elek giasz eletre.
En Istenem, szand megh arua fejem.

82 tanullyon 83 [Előbb:] szerelmünket

2. Edes szerelmes vramat
 El vesztek en giamolomat,
 Az kik öreghbitek bumat,
 Büntesd megh, Isten, azokat.
 10 En Istenem, szand megh arua fejem.
3. Ez vilaghi minden jomtol
 Megh fosztnak keduesemtöl,
 Minden én gazdagságomtol,
 Eletemnek viragiatoll.
 15 En Istenem, szand megh arua fejem.
4. Nem hihettem, hogy ezt érjem,
 Vram mellöl igy el essem,
 Hidegh testet se nezhessem,
 Mellj neueli en giötrelmem.
 20 En Istenem, szand megh arua fejem.
5. Ezt szenveded czák hazadert,
 Kedues szep czemeteidert,
 Ki ream bö siralmat mert,
 Kinék jajja késeruen sért,
 25 En Istenem, szand megh arua fejem.
6. Enis meltosaghban valem,
 Lasd, im, mostan mire jutek,
 Napom megh homaljosodek,
 Szerencze jatekja leuék.
 30 En Istenem, szand megh arua fejem.
7. Meltosagom tekinteti,
 Hazaim fris ekesseghi,
 Uduaromnak szép sereghi,
 Ezt zokogással keserghi.
 35 En Istenem, szand megh arua fejem.
8. Minden rendel sok jot töttem,
 Szegeny aruan köniörültem,
 Mindeneknek kedueskedtem,
 Mire jutek, en Istenem.
 40 En Istenem, szand megh arua fejem.
9. El vöd töllem czillagomat,
 Fenieskedő szép napomot,
 Giöniörüseses vramatt,
 Kiert adnam en magamat.
 45 En Istenem, szand megh arua fejem.
10. Szerelmes edes gyermekim,
 Velem kesergő aruaim,
 Ki enyhiti sok kinaim,
 Megh holt dajkatok, fiaim.
 50 En Istenem, szand megh arua fejem.

11. Kik neuelik aruaimat,
Kik fenyitik uduaromat,
Ki szannja aruáságotat,
Hallja minden sok jaj szomat.
55 En Istenem, szand megh arua fejem.
12. Jayjal tellyes keserüségh,
Gyaszban borult disztelensegh,
Rám fordult szerenczetlensegh,
Szany megh, oh isteni fölsegh.
60 En Istenem, szand megh arua fejem.
13. Peldaja leök mindeneknek,
Méltosagos nagy rendeknek,
Kik könjhullastol epednek,
Es vrokert kesereghnek.
65 En Istenem, szand megh arua fejem.
14. Iram ezt Médgyes varában,
Keserues nagy ohajtasban,
Sok jaj szo zengh uduaromban,
Hol minden van nagy banatban.
70 En Istenem, szand megh arua fejem.

Deploratio Transylvaniae ergo duos principes,
Rakoczium et Joannem Kemeny

1. Sirház Erdelj órszagh 's. egész Pannonia,
Mert oda magiarnak jo erős bajnokja,
Nem tamad ez földnek most illj ket bastiaja,
Kettő egymás utan ki teged el hagia.
- 5 2. Boldoghtalansagra juta igied, Erdelj,
Félő, több ne legien, kitől illik hogy felj,
Mert mostis köztetek az emesztő metelj,
Nem hiszem bekeuel ez idennis telej.
- 10 3. Ket fejedelmeket hamár megh öletek,
Rakoczi Giörgy edgik, kit ti el vesztetek,
Kemenj Janos masik, kit megh emesztetek,
Ez ket artatlan vér kialt ellenetek.
- 15 4. Meltatlan törtenek ezeknek halalok,
Mert az viada/ban czák könnjen hagiatok,
Artatlan halanak ertetek, tudgiatok,
Boszszu allast kernek Istentől reatok.
- 20 5. Böuseggel oluastad az historiakban,
Az hol pásztor ninczen, kart tesznek a' njajban,
Hogy ha Hector elne az ő hazajaban,
Mostis görögh laknék szept hires Trojaban.

2 baknokja 14 viadab

6. Partolkodas miatt vesze el szép Buda,
Irigysegh, gyűlölsegh lön ennek nagi oka,
Minden rend addigh vagy az nagy meltosagra,
Magiarsagh mindenből magat mar ki szábta.
- 25 7. Ket erős fejedelmet hámar el ejtenek,
Megh maradasunkert kik vitezkedtenek,
Hazaért mezöket verekkel festenek,
Oh, ket erős Hector, mellj könnyen veszetek.
- 30 8. Curtius Romaért az tüzben ugordek,
Kiert nagy pestistöl hazaja megh szünek,
Cajus Mutiusis mereggel itatek,
Hogy hazaja erte ne kissebbítették.
- 35 9. Sok jeles dolgokat tudom erthettetek,
Az kik hazajokert sokat czelekedtek,
Ezekis hasonlot hazaert miveltek,
Kiert nemis hál megh jo emlekezetek.
- 40 10. Ez ket jo fejedelmek migh Erdeljben eltek,
Szomszed orszagokis töllök igen feltek,
Akkor ez hazához könnjen nem férhettek,
Igaz pasztorsagot mert ezek viseltek.
11. Serkeny fel álmodbol, kerlek, Erdelj orszagh,
Mert senkitöl sem fél immár a poganijsagh,
Megh holtak, a' kiktöl volt valami tartsagh,
Megh valik, mint öriz már mostan a' szássagh.
- 45 12. Nagy hatalmu Isten, tekincz kegiessen ránc,
Ne had vegsö keppel el pusztulni hazanc,
Ne had meltatlanul neuedet karomlják,
Poganyok insege ne rohanjon réanc.
- 50 13. Orszagunk jauara tamasz giamolokat, at,
Nemzetes fü rendü urj tanaczokat,
Kik igen hasznosson viselljék gondunkat,
Halgasd megh, szent Isten, fuhaszkodasinkat.
- 55 14. Minden felöl környöl vött az niomorusagh,
Oda Varad 's. Jenö 's. az egész hodoltsagh,
Lugas, Karansebes köröl valo ráczsagh,
Szoros foghazban van mostan az szabadsagh.
- 60 15. Szinten ugy ostorosz, mint az sidosagott,
Az ki Babilonban szenuedi rábsagott,
Migh haragod szünek, türenek fogsagott,
Isten, már nekünkis adgy vigh szabadsagott.

26 maradasunket

16. No, azért lassatok, fejedelmek kik lesztek,
Ennek az hazanak gondgiat visellietek,
Ne csak az hasznava! ti diczekedgietek,
Hogy el kerö!ljetek ostorat Istennek.
- 65 17. Sok szegeny aruakat es az eözüedgieket
Ne fojtogassatok az edgiügyüeket,
Mert Istennek szemet serti, ki ezeket
Eö igassagokban gatolja perököt.
- 70 18. Ez ket erös vitez fejedelmi szemeljröl
Akarek ti nektek irni eletekröl,
Hogy minden fejedelmek tanulljanak erröl,
Es igy gondolkodgiek másis maga felöl.
- 75 19. Ez ket fejedelmet meltan diczirhetni,
Ercz kö tablara kell neuket fel irni,
Az egekben melto öket heljheztetni,
Ki hazaja mellet kész eltet le tenni.
- 80 20. Iram ez verseket szomorodot szivel,
Bujdozvan viz mellet haboru elmevel,
Hol a' ket fejedelmet diczerem versekkel,
Masokis hasonlok legienek ezekkel.

Valedictio Illustrissimi Principis Joannis Kemeny ad uxorem
charissimam, Annam Lonyai

1. Oh, szomoru gyázban borult edes hazam,
Ki az minap nekem vá!al kedues dajkam,
Illj hirtelenséggel hogy tölled mostoham, [!]
Kiért panaszimat enis igy indittam.
- 5 2. Egesz en eletem vilagban migh válek,
Sok keserüséggel mégh elégítették,
Hosszas boldogsagat soha nem engedtek,
Hogy mennjei jokban reszt inkab vehetnek.
- 10 3. Sok nyomorusagos rabi eltem utan,
Midön kiuanatos napokra juthattam,
Kedues feleséggel Istentöl aldátam,
Lelki, testi jokkal ajandekoztatam.
- 15 4. Az kegyetlen parkak aztis mégh irigylek,
Eletem fonalat veletlen el mecze!k,
Nagy szomorusagban keduesimet ejtek,
Kiknek eletemben nemis szolgálhatek.
- 20 5. Kiért szom forditom szerelmes tarsomhoz,
Keduem szerént valo Lonyai Annamhoz,
Mind en eletemnek mégh njugotojahoz,
Sok bu banatimnak vigasztalojahoz.

6. Sok varakozással es sok gyötrelemmel
Hoszszas rabsagimban rettegessel eltel,
Vilagh czudajara tökelleteskettel,
Kiert veghetetlen jokat erdemlettel.
- 25 7. Mint szomoru galamb, töllem el maradtal,
Vagy gerlicze madar, tarsodtol megh valtál,
Nagyub eözuegysegre en miattam juttal,
Kiert tudom jaj szo hazadból ki nem száll.
8. Tudom, halalomat szomoruan hállottad,
30 Annal keserueseb, hogy testem sem lattád,
Minden rend halhattia csak az sok jaj szodat,
Isten mindenekben lesz vigasztalásod.
9. Isten legien hozzad, edgietlen egy tarsom,
Kinél ez vilagon jobra nem talaltam,
35 Ki könnjen szenuedted njughatatlansagom,
Ezer annj jokkal erte Isten aldgiön.
10. Sok faratsagidert 's. forgolodasidert
Ejjet napot edgie töttel fajdalmimert,
40 Kiert Isten adgiön erte jutalmas bert,
S. touabbis eltessen szegeny giernekidert.
11. Sokszor ellenzettal a' hiuataltolis,
Kiben szerenczetlen leön eltem vegeis,
Kiert giötrelmimet szenuedted mar teis,
Isten ellen tudod nem alhat senkyis.
- 45 12. Istenedert kerlek, ne giötörd magadat
Ertem touab magad immar ne kinozzad,
El epedet elted touab ne faraszszad,
Minden dolgaidat csak Istenre bizzad.
13. Szerenczetlen esek ugian en halalom,
50 Eöregbül siralmad, nem lathad koporsom,
Vegsö szüksegemben nem te löl takarom,
Hanem el temete egy szomoru hálom.
14. Mar Istennek hadlak 's. magam utra megiek,
Isten eleiben nagy örömmel visznek,
55 Az szent angialokkal ez utan öruendek,
Holot nem arthatnak touab az irigiek.
15. Edes kedves fiam, Kemeny Simon kerlek,
Vegsö buczuzashoz immar mostan kezdek,
60 Istenedert kerlek, hogy felesegemnek
Szomoru banatit igen enyhiczetek.

29 [Egy szótaggal hosszabb sor.]

45 [A giötörd előbb: giötörd.]

16. Aruaul hagialak tegedis ez földön,
De bizonnjial hidgied, tutorod lesz Isten,
Czak mindent megh böczöj, hogy masis tisztellien,
Minden dolgaidban jarj igen eszessen.
- 65 17. Touabbis azt hagiom, Istenedet fellyed,
Arua felesegem igen megh böczölljed,
Már Istennek hadlak, ő legien te veled,
Minden dolgaidban segítő vezered.
- 70 18. Teis kedues hugom, arua Kemeny Katha,
Kettös arua neued tudom szomorittya,
Nem vala vilagon mar töb attiamfia,
Tudom, hogy nem szünik ertem szemed arja.
- 75 19. Rábsagomban velem teis sok jott töttel,
Gyermekiddel edgyütt mindent czelekedtel,
Szabadulasomert sokatis költöttél,
Aldgion Isten erte szerenczes elettel.
- 80 20. Kedues ket giermekim, ki mostoham valal,
Vesseljeni Palis, Borbara hugoddal,
Bokroson teletek szomoru banattal,
Kiert tetik hazam zokogo jaj szokkal.
21. Minden en hiueim es kedues rokonim,
Belső hazam nepe es kedues szolgálim,
Minden fele rendek, kedues czemeteim,
Isten már hozzatok, minden ekessegim.
- 85 22. Raytam, touab, kerlek, ne sirankozzatok,
Magatokat ertem igy ne badgiaszszatok,
Temetesem helljet ne szomoriczátok,
Veghső szom mindenhez, Isten már hozzatok.

Valedictio Barbarae Wesseljeni a' charissima
matre, Anna Lonyai

1. Veletlen törtennek szomoru esetek,
Annal keseruesbek, hogy illj hirtelenek,
A kegyetlen Parkak semmire sem neznek,
Iffiat vénnel elegy, mind horogra füznek.
- 5 2. Elete embernek egeszsen változo,
Mezei viraghoz mindenben hasonlo,
Vizi buborekkel hamar el mulando,
Semmi dolgaiban nem lehet állando.
- 10 3. Siralommal teljes vilaghi boldoghsagh,
Az Parkak fonalan mint fűgh az vrasagh,
Czak hamar tetetik földben az meltosagh,
Halal ellen, latom, nincz semmi oruossagh.

4. Enis csak nem regen szep viragh szál valek,
En edes anyamnak edgietlennie válek,
15 Halal kaszajara melj veletlen jutek,
Viraghi szepsegem czák hamar el mulek.
5. Kegyelmes aszonyom, en szerelmes anyam,
Szörnyü sirasidat mellj igen arasztam,
Keserves hazadat töb jaj szoual toldam,
20 Egesz nemzetimet az giazban borittam.
6. Jaj, szerelmes anyam, ki engem fel tartal,
Az fuuo szeltölis engem oltalmaztall,
Giakrabban öledben engemet njugottal,
Mint a' szemed fenjet, szinten ugy tartottal.
7. Bokros keserüsegh miattam rád szalla,
25 Ennek így kell lenni, Isten így akarta,
Nem keduez senkinek az halal kaszaja,
Minden rendet emeszt mert merges fulankja.
8. Kegyelmes aszonyom, már Istennek hadlak,
30 Minden vetkeimről boczanatott varok,
Jaj, melj szüi hasitto siralomra hadlak
Edgietlen edgy anyam, hogy utra indulok.
9. Nagyságodat kérem, nekem megh boczasson,
35 Sok dajkasagiert semmit nem szolgaltam,
Czak veletlen kelle vilaghtol megh valnom,
Isten vigasztallia nagyságod, kiuanom.
10. Vesseljeni Palis, en szerelmes battyam,
Test vér attiamfia, már egiedöl voltam,
40 Sirast es ohajtast ratok sokat hadtam,
Az jdegen földre egiedöl maradtam.
11. Gyermeki voltomra hogy ha mit vetettem,
Mindenben edvedet ha nem kereshettem,
Az Istenért kerlek, megh boczasd ennekem,
Minden dolgaidban aldgion megh az Isten.
- 45 12. En szerelmes mátkam, Kemeny Simon vram,
Ki keues ideigh veled edgyütt voltam,
Mellj veletlen kelle tölled el maradnom,
Szomoru selliemben egiedöl szorulnom.
13. Az kis üdö alat hogy ha volt vetségem,
50 Kedued mint kiuanta ha nem kereshettem,
Kerem az Istenert, megh boczassa nekem,
Az Isten sok jokkal aldgia megh erettem.

39 [A hadtam m-je l-ből javítva.]

- 55
14. Nemzetemből allo méltosagos rendek,
Kik temeteseimre ide el jöttetek,
Halotti pompamat hogy így tiszteltetek,
Jo kiüanságomban mind reszesölliettek.
- 60
15. Tyis mind fejenkent, also, felsö rendek,
Vegsö szüksegemre kik ide gyültetek,
Fris udvarom nepe, jobbadgiok, czeledek,
Hogy ha mit vetettem, mind megh engedgietek.
16. Utra kel indulnom, Isten már hozzatok,
En gienge testemet földben takartatok,
Földnek, az annjanak immar megh adgiatok,
Vegsö szom hozzátok, koporsom fogjátok.